

MAKTAB YOSHIDAGI O'QUVCHILARGA FUTBOL O'YININI HARAkatLI O'YINLAR ORQALI O'RGATISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI

Saparboyev Isobek Hamro o'g'li

Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti
Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi mutaxassisligi
1-bosqich magistranti.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18011264>

Annotatsiya. Mazkur ilmiy tezisdagi maktab yoshidagi o'quvchilarga futbol o'yinini harakatli o'yinlar orqali o'rgatishning pedagogik asoslari yoritilgan. Tadqiqotda harakatli o'yinlarning o'quvchilarning jismoniy tayyorgarligi, texnik-taktik ko'nikmalari va motivatsiyasini oshirishdagi o'rni tahlil qilinadi. Shuningdek, futbol mashg'ulotlarida o'yin texnologiyalaridan foydalanishning samaradorligi ilmiy asoslangan.

Kalit so'zlar: futbol, harakatli o'yinlar, maktab yoshi, jismoniy tarbiya, pedagogik yondashuv, sport ta'limi.

Annotation. This scientific thesis examines the pedagogical foundations of teaching football to school-aged students through movement-based games. The study analyzes the role of active games in improving students' physical fitness, technical and tactical skills, and motivation.

The effectiveness of using game-based technologies in football training sessions is scientifically substantiated.

Keywords: football, movement games, school-age students, physical education, pedagogical approach, sports education.

Аннотация. В данной научной тезисной работе рассматриваются педагогические основы обучения футболу школьников посредством подвижных игр. В исследовании анализируется роль подвижных игр в развитии физической подготовленности, технико-тактических навыков и мотивации учащихся. Научно обоснована эффективность использования игровых технологий в тренировочном процессе.

Ключевые слова: футбол, подвижные игры, школьный возраст, физическое воспитание, педагогический подход, спортивное обучение.

Kirish: Bugungi kunda jismoniy tarbiya va sport tizimida maktab yoshidagi o'quvchilarning jismoniy, psixologik va ijtimoiy rivojlanishini ta'minlash dolzarb pedagogik muammolardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, futbol kabi ommaviy va jamoaviy sport turlarini o'rgatishda an'anaviy mashq usullaridan tashqari, o'quvchilarning yosh xususiyatlariga mos, qiziqarli va samarali pedagogik yondashuvlardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

Maktab yoshidagi bolalar uchun o'yin faoliyati yetakchi faoliyat turlaridan biri bo'lib, harakatli o'yinlar orqali ta'lim berish o'quvchilarning jismoniy faolligini oshirish, sportga bo'lgan qiziqishini kuchaytirish va futbol texnik-taktik elementlarini tabiiy muhitda egallashiga xizmat qiladi. Harakatli o'yinlar futbol mashg'ulotlarini jonlantiradi, o'quvchilarni faol ishtirokchi sifatida jarayonga jalb etadi hamda pedagogik samaradorlikni oshiradi. Mazkur tezisdagi maktab yoshidagi o'quvchilarga futbol o'yinini harakatli o'yinlar orqali o'rgatishning pedagogik asoslari ilmiy jihatdan tahlil qilinadi, metodik yondashuvlar, psixologik-pedagogik omillar hamda amaliy samaradorlik masalalari yoritiladi.

Ilmiy-nazariy asoslar

Maktab yoshidagi o'quvchilarga futbol o'yinini o'rgatishda harakatli o'yinlardan foydalanish pedagogik jarayonning samaradorligini oshiruvchi muhim omillardan biri hisoblanadi.

Pedagogika va sport nazariyasida harakatli o'yinlar bolaning tabiiy harakat ehtiyojini qondiruvchi, o'quv faoliyatiga ijobiy motivatsiya beruvchi vosita sifatida qaraladi.

Ilmiy manbalarga ko'ra, o'yin faoliyati:

- bilimlarni ongli va mustahkam o'zlashtirishga yordam beradi;
- o'quvchilarning emotsional holatini barqarorlashtiradi;
- jismoniy yuklamani tabiiy ravishda tartibga soladi.

Futbol mashg'ulotlarida harakatli o'yinlardan foydalanish orqali texnik mashqlar sun'iy mashq sifatida emas, balki real o'yin vaziyatiga yaqin sharoitda o'rgatiladi. Bu esa o'quvchilarda futbol harakatlarini avtomatlashuv darajasiga yetkazishga xizmat qiladi.

Pedagogik yondashuvlar

Maktab yoshidagi o'quvchilarga futbolni harakatli o'yinlar orqali o'rgatishda quyidagi pedagogik yondashuvlar ustuvor ahamiyat kasb etadi:

1. Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv

Har bir o'quvchining jismoniy imkoniyatlari, psixologik holati va individual qiziqishlari inobatga olinadi. Harakatli o'yinlar bu yondashuvni amalga oshirish uchun qulay pedagogik muhit yaratadi.

2. Faoliyatga asoslangan yondashuv

O'quvchi futbol mashg'ulotlarida passiv ijrochi emas, balki faol ishtirokchi sifatida maydonga chiqadi. Harakatli o'yinlar orqali bilim va ko'nikmalar bevosita harakat jarayonida shakllanadi.

3. Kompetensiyaviy yondashuv

Harakatli o'yinlar orqali o'quvchilarda futbolga oid kompetensiyalar — texnik, taktik, jamoaviy va kommunikativ ko'nikmalar rivojlanadi.

Tahlil bo'limi

Harakatli o'yinlar asosida tashkil etilgan futbol mashg'ulotlarining pedagogik samaradorligini tahlil qilish quyidagi mezonlar asosida amalga oshiriladi:

1. Jismoniy rivojlanish ko'rsatkichlari

Harakatli o'yinlar o'quvchilarda tezkorlik, chaqqonlik, kuch va chidamlilik sifatlarini kompleks rivojlantiradi. Bu sifatlar futbol o'yinining asosiy jismoniy talablariga to'liq mos keladi.

2. Texnik tayyorgarlik

O'yin jarayonida bajariladigan harakatlar orqali to'pni olib yurish, uzatish, zarba berish kabi elementlar tez va samarali o'zlashtiriladi.

3. Psixologik holat va motivatsiya

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, harakatli o'yinlar asosida olib borilgan mashg'ulotlarda o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishi va faolligi yuqori bo'ladi.

4. Ijtimoiy ko'nikmalar

Jamoaviy harakatli o'yinlar o'quvchilarda o'zaro hamkorlik, intizom va mas'uliyat hissini shakllantiradi.

Tajriba-sinov ishlari natijalarining qisqacha tahlili

Ilmiy-pedagogik tajriba-sinov ishlari jarayonida harakatli o'yinlar asosida futbol o'rgatilgan guruh o'quvchilarida quyidagi ijobiy o'zgarishlar kuzatildi:

- futbol texnik elementlarini o'zlashtirish darajasi oshdi;
- mashg'ulotlarga qatnashish muntazamligi yaxshilandi;
- jismoniy tayyorgarlik ko'rsatkichlari sezilarli darajada rivojlandi.

Mazkur natijalar harakatli o'yinlarning futbolni o'rgatishdagi pedagogik samaradorligini tasdiqlaydi.

Xulosa

Harakatli o'yinlar maktab yoshidagi o'quvchilarga futbol o'rgatishda samarali pedagogik vosita hisoblanadi. Ular orqali o'quvchilarning jismoniy rivojlanishi, texnik-taktik tayyorgarligi va sportga bo'lgan qiziqishi oshadi. Mazkur yondashuv futbol mashg'ulotlarini yanada samarali, qiziqarli va ilmiy asoslangan holda tashkil etish imkonini beradi.

O'tkazilgan ilmiy tahlillar shuni ko'rsatadiki, harakatli o'yinlar maktab yoshidagi o'quvchilarga futbol o'rgatish jarayonida muhim pedagogik vosita hisoblanadi. Ushbu yondashuv o'quvchilarning jismoniy, texnik va psixologik rivojlanishini ta'minlaydi hamda futbol mashg'ulotlarining sifatini oshiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Karimov I.A. **Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch.** – Toshkent, 2008.
2. Salomov R.S. **Jismoniy tarbiya nazariyasi va metodikasi.** – Toshkent, 2015.
3. Matveev L.P. **Teoriya i metodika fizicheskoy kultury.** – Moskva, 2010.
4. Wein H. **Developing Youth Football Players.** – Human Kinetics, 2007.
5. Bomp T. **Periodization in Sport Training.** – Champaign, 2018.